

Domenico Sartore, „*Flores Vernantes...*”. *Trent'anni di studi e ricerche in Liturgia*, Libreria Editrice Vaticana 2002, XI + 555 s.

Książka ta zawiera dokumenty dotyczące liturgii po Drugim Soborze Watykańskim, w latach 1971-1998. Są to wymowne świadectwa żmudnych poszukiwań dotyczących epoki patrystycznej, dostosowanych do dzisiejszych warunków, służących katechezie i życiu duszpasterskiemu, w tym zwłaszcza pogłębieniu znajomości liturgii. Pozycja ta składa się z czterech części, które opisują wyniki studiów i poszukiwań w liturgii.

Pierwsza część (par. 1-9) zajmuje się patrystyką. Zawiera ona treści, które obracają się wokół dwóch działów: w pierwszym (par. 1-6) zostały przedstawione studia poruszające tematy ogólne, dotyczące przede wszystkim wymiaru katechetyczno-duszpasterskiego liturgii. W drugim zostały zebrane dane, które szczególnie pogłębiają myśl i dzieło św. Jana Chryzostoma (par. 7-9). Dział patrystyczny opisuje osoby i ich nauczanie, które odegrało znaczący wpływ na wiernych żyjących w poprzednich wiekach, ale ma także znaczenie dla życia Kościoła w dzisiejszych czasach. Bogactwo Tradycji dopomaga w głębszym i szerszym doświadczeniu Tajemnicy Chrystusa celebrowanej w historii.

Druga część (par. 10-18) porusza wymiar liturgiczny tych poszukiwań. Dotyczą one celebracji chrześcijańskich i pozwalają lepiej odczytać terminy, liturgię i jej prawa, charakter duszpasterski, jej części, znaki, gesty i symbole, jak również odkryć piękno liturgii, rolę słowa Bożego w niej, czyli homilii, i milczenia oraz znaczenie pobożności ludowej. Głębsze poznanie liturgii pociąga za sobą zbliżenie licznych i różnych środowisk. Zawarte tutaj wyniki poszukiwań naukowych dają swego rodzaju impuls do dalszych dociekań.

Trzecia część (par. 19-24) ujmuje wymiar kościelny. Ukazane są w niej ścisłe więzy pomiędzy liturgią a Kościołem. Chrystocentryzm i eklezjologia łączą się przedziwnie – wprost cudownie – w akcji liturgicznej. Jest ona ikoną „Kościoła domowego”, rodziny chrześcijańskiej. Poznać Kościół poprzez liturgię oznacza pełnić funkcję nauczyciela, czuć Kościół, dawać o Nim świadectwo, przepowiadać Go w myśl starożytnej zasady: „*Ecclesia facit liturgiis et liturgia facit Ecclesiam*”, czyli: liturgia czyni Kościół i Kościół czyni liturgię. Refleksje przedstawione w tej części ukazują, w jaki sposób pojęcie Kościoła jako wspólnoty chrześcijańskiej konstytuującej się w zgromadzeniu w określonym miejscu i czasie wypływa z danych źródłowych. Stosunek między eklezjologią i liturgią jest określony dzięki studiom antycznych źródeł liturgicznych, badaniom obrzędów poświęcenia kościoła, związkowi kultu z rodziną, a wreszcie dzięki głębokiemu przepowiadaniu.

Czwarta część (par. 25-30) zbiera dane, które dotyczą modlitwy w ogólności, a w sposób szczególny Liturgii Godzin. Te dwa aspekty są powołane

do niezmiennej integracji w celu bardziej organicznego widzenia samej liturgii, modlitwy chrześcijańskiej w szczególności. Strona historyczna tego opracowania ukazuje różne wymiary oficjalnej modlitwy Kościoła. Problemy i różnego rodzaju trudności przyczyniają się do pogłębienia i uwydatnienia wartości Liturgii Godzin. Nakaz modlitwy wypływa z wyraźnego nauczania Chrystusa. Po Drugim Soborze Watykańskim ta modlitwa stała się ulubioną i często praktykowaną wśród katolików świeckich. Szczególnie odmawiane są wśród świeckich dwie godziny, a mianowicie: jutrznia i nieszpory. Coraz częściej staje się to widoczne we wspólnotach nie tylko zakonnych, ale także parafialnych. Modlitwa przygotowuje do katechezy, do duszpasterstwa. Ma ona także wielkie znaczenie pedagogiczne, przypomnane przez samego Jezusa Chrystusa. Jan Paweł II w Liście apostolskim *Novo millennio ineunte*, w numerze 33 napisał: „nasze chrześcijańskie wspólnoty winny stawać się prawdziwymi «szkołami» modlitwy, w której spotkanie z Jezusem nie polega jedynie na błaganiu Go o pomoc, ale wyraża się też przez dziękczynienie, uwielbienie, adorację, kontemplację, słuchanie, żarliwość uczuć aż po prawdziwe «urzeczenie» serca. Ma to zatem być modlitwa głęboka, która jednak nie przeszkadza uczestniczyć w sprawach doczesnych, jako że otwierając serce na miłość Bożą, otwiera je także na miłość do braci i daje nam zdolność kształtowania historii wedle zamysłu Bożego”.

Przedstawiona pozycja zawiera bogactwo tekstów źródłowych i literatury przedmiotu omawianych problemów. Jest cennym materiałem dla wykładowców liturgiki i patrologii na wydziałach teologicznych, w seminariach duchownych i w kolegiach. Jest niezmiernie ważną pomocą dla studentów wydziałów teologicznych w pogłębianiu wiedzy z zakresu liturgiki i w pisaniu prac naukowych.

Zadaniem każdego chrześcijanina jest przeżywanie liturgii jako „źródła i szczytu” życia Kościoła według nauczania Drugiego Soboru Watykańskiego. Książka ta z pewnością przyczyni się do tego. Dopomoże również do pogłębienia świadomości Kościoła i do odkrycia na nowo znanych nam już prawd wiary.